

Αστρολογία. Θρησκεία ή Επιστήμη;

Δρς Μάνος Δανέζης και Στράτος Θεοδοσίου

Επίκουροι Καθηγητές Αστροφυσικής
Πανεπιστημίου Αθηνών

Στη σύγχρονη εποχή μας, όλοι γνωρίζουμε ότι κυκλοφορεί ένα μεγάλο πλήθος βιβλίων και άρθρων σχετικών με την Αστρολογία. Με βάση τα κείμενα αυτά γίνεται προσπάθεια να οδηγηθούμε στο επιπόλαιο συμπέρασμα ότι η Αστρολογία, όπως αυτή εκφράζεται σήμερα στις Δυτικές κοινωνίες, είναι μια επιστημονικά νομιμοποιημένη τεχνική πρόβλεψης του μέλλοντος, ή αναγνώρισης του παρελθόντος, η οποία απλώς συναντά την αντίδραση μιας τάχα οπισθοδρομικής και κακόπιστης αστρονομικής κοινότητας. Η άποψη αυτή γίνεται προσπάθεια να παγιωθεί στη συνείδηση του κοινού, μέσω της χρησιμοποίησης μιας σειράς επιστημονικών όρων, που πολύ λίγοι όμως, γνωρίζουν ότι τους έχει αφαιρεθεί το εννοιολογικό τους περιεχόμενο. Αυτό σημαίνει ότι η Αστρολογία χρησιμοποιεί για λόγους εντυπωσιασμού, ή άγνοιας, επιστημονικούς όρους, για να εκφράσει έννοιες ή φαινόμενα, άσχετα με εκείνα που οι όροι αυτοί έχει συμφωνηθεί, από την επιστημονική κοινότητα, να εκφράζουν.

Αποτέλεσμα της επιπόλαιας αυτής χρήσης επιστημονικών όρων είναι η Αστρολογία, για τους επιστημονικά ακατατόπιστους, να αποκτά μια πλαστή γλωσσική επιστημονικοφάνεια. Με τον τρόπο αυτό, όμως, πολλές φορές πείθει εκείνους που δεν ασχολούνται με τις Θετικές Επιστήμες ότι αποτελεί αναπόσπαστο κομμάτι αυτών ακριβώς των επιστημών.

Ως εκ τούτου, οι αναγνώστες αστρολογικών κειμένων πρέπει να θεωρούν εξ αρχής ως δεδομένο ότι αν συναντήσουν, επιστημονικούς όρους όπως, ηλεκτρισμός, ηλεκτρισμένο, μαγνητισμός, μαγνητισμένο, ακτινοβολία, ενέργεια, κραδασμός κ.τ.λ., οι όροι αυτοί δεν περιγράφουν φυσικές επιστημονικές καταστάσεις ή φυσικά φαινόμενα, αλλά άλλα, αγνώστου δομής και προέλευσης.

Ενα ερώτημα, όμως, στο οποίο θα πρέπει να απαντήσουμε, αφορά την επιστημονική τεκμηρίωση της αλήθειας των αστρολογικών προβλέψεων.

Η κάθε επιστημονική πρόβλεψη, όπως πρέπει να στηρίζεται πάνω σε μια επαγωγικά δομημένη επιστημονική θεωρία. Οι αστρολογικές προβλέψεις, αν ήταν επιστημονικές, θα έπρεπε να μπορούν να αποδείξουν την ορθότητά τους, παραθέτοντας μια καταγραμμένη επιστημονική θεωρία πάνω στην οποία στηρίζονται. Ποια λοιπόν είναι τα επιστημονικά κείμενα και τα βιβλία στα οποία πρέπει να ανατρέξουμε προκειμένου, όχι να κάνουμε απλώς προβλέψεις, αλλά για να αποδείξουμε και να πεισθούμε για την αλήθεια αυτών των αστρολογικών μεθόδων πρόβλεψης; Δηλαδή, με λίγα λόγια, το ζητούμενο δεν είναι να αναζητήσουμε, σε κάποιο από τα πολλά αστρολογικά κείμενα, σε ποια θέση πρέπει να βρίσκονται τα ουράνια σώματα για να συμβεί κάτι, αλλά τα κείμενα που εξηγούν και αιτιολογούν το γιατί, αν τα ουράνια σώματα βρεθούν στις συγκεκριμένες θέσεις, μπορούν να προβλέψουν ότι θα συμβεί το συγκεκριμένο γεγονός. Αρχικά μπορούμε να κατατάξουμε τα αστρολογικά κείμενα σε δύο μεγάλες κατηγορίες:

1. *Τα κείμενα της Εσωτερικής Αστρολογίας.* Τα κείμενα αυτά δίνουν απάντηση στο ερώτημα το οποίο θέσαμε στα προηγούμενα. Αποτελούν

δηλαδή, τη θεωρητική αιτιολόγηση των αστρολογικών προβλέψεων.

2. Τα κείμενα της Γενέθλιας ή Εξωτερικής Αστρολογίας. Αυτά κατά κάποιον τρόπο αποτελούν την πειραματική Αστρολογία, η οποία -με βάση την τεκμηρίωση της Εσωτερικής Αστρολογίας- προβαίνει στις γνωστές αστρολογικές προβλέψεις των περιοδικών και των εφημερίδων

Οι περισσότεροι λάτρεις της λαϊκής Αστρολογίας, γνωρίζουν την ύπαρξη μόνο της Γενέθλιας Αστρολογίας, αγνοώντας την Εσωτερική, σε μερικά στοιχεία της οποίας είναι ενδιαφέρον να αναφερθούμε

Το Αστρολογικό Κοσμοείδωλο

Ας δούμε λοιπόν μερικά στοιχεία τα οποία περιέχονται στα κείμενα της Εσωτερικής Αστρολογίας, τα οποία θα βοηθήσουν την εξέλιξη των σκέψεών μας. Σύμφωνα λοιπόν με τις απόψεις αυτές (Μάνλυ Χωλ, «Η φιλοσοφία της Αστρολογίας» μεταφρ. Α. Νάνου-Τσακαλή, Εκδόσεις Πύρινος Κόσμος, Αθήνα 1990) η Αστρολογία:

1. Χρησιμοποιεί το ξεπερασμένο από αιώνες γεωκεντρικό μοντέλο. Δηλαδή η Γη, και όχι ο Ήλιος, βρίσκεται, στο κέντρο του πλανητικού μας συστήματος.

2. Δέχεται ότι οι τροχιές των πλανητών είναι «ηλεκτρισμένες» και αποτελούν «ενεργειακές ζώνες», ή «πεδία μαγνητικής ενέργειας», τα οποία είναι φορείς των αστρολογικών ιδιοτήτων των πλανητών. Όλες μαζί οι τροχιές αυτές αποτελούν την ψυχή του κόσμου. Οι ζώνες αυτές περιβάλλουν τη Γη σαν κουκούλια. Κάθε τέτοια ενεργειακή σφαίρα κατοικείται από πνευματικά όντα και κυβερνάται από έναν πλανήτη, ενώ αναλόγως του μέτρου της ενέργειά της αντιστοιχείται και ελέγχεται από κάποιο μέλος της πνευματικής ιεραρχίας, που λαϊκά ονομάζεται άγγελος ή αρχάγγελος.

3. Υποστηρίζει ότι υπάρχουν τρεις επάλληλοι ζωδιακοί κύκλοι. Ο πρώτος αντιστοιχεί στη δύναμη της θεότητας και είναι η πηγή όλων των ενεργειών που εκδηλώνονται μέσω της διαδικασίας της δημιουργίας. Ο δεύτερος αντιστοιχεί στον κόσμο της διάνοιας και του πνεύματος ενώ ο τρίτος αντιστοιχεί στον υλικό κόσμο.

4. Θεωρεί ότι το Σύμπαν είναι δομημένο από πέντε βασικά συστατικά, το ύδωρ, το πυρ, τον αέρα, τον αιθέρα και το χρώμα (γη). Η άποψη αυτή συμπίπτει με τις απόψεις πολλών Ελλήνων προσωκρατικών φιλοσόφων.

5. Πρεσβεύει ότι υπάρχουν επτά Γαίες που χωρίζονται η μία από την άλλη με διαστήματα «ανεμοστρόβιλων» και φέρουν τα ονόματα: *Ερές, Αδαμά, Χαραβγά, Σιγιά, Γιαβασά, Αρκά, Τεβχέλ, Χελέδ* (η Γη μας). Ομοίως υπάρχουν επτά Ουρανοί που φέρουν τα ονόματα: *Ουιλόν, Ρακιά, Σεκαχίμ, Ζεβχούλ, Μαόν, Μακχόν, Αραβχόθ*. Στους Ουρανούς αυτούς κατοικούν ο Θεός, στρατιές αγγέλων, ψυχές δικαίων και αδίκων κ.ά.

6. Τέλος πιστεύει ότι οι ζωδιακοί αστερισμοί δεν είναι οι πηγές των κοσμικών δυνάμεων, όπως αφήνουν να εννοηθεί τα λαϊκά αστρολογικά αναγνώσματα, αλλά οι θύρες μέσω των οποίων συγκεκριμενοποιούνται στον Κόσμο μας δυνάμεις που έρχονται από άλλους Ουρανούς.

Όπως γίνεται φανερό, απόψεις σαν τις προηγούμενες, δεν εμπίπτουν στη σφαίρα των Θετικών Επιστημών, αλλά αποτελούν ένα θεολογικό ή μεταφυσικό κοσμοείδωλο, το οποίο μόνο η Θεολογία ή η Φιλοσοφία μπορούν να το ανιχνεύσουν. Πάνω σ' αυτό το κοσμοείδωλο της Εσωτερικής Αστρολογίας τεκμηριώνονται και θεμελιώνονται οι αστρολογικές προβλέψεις της Γενέθλιας Αστρολογίας.

Τελικά καταλήγουμε στο συμπέρασμα ότι η Αστρολογία δεν αποτελεί τέχνη ή εφαρμοσμένη θετική επιστημονική πρακτική, αλλά μια θεολογική πρόταση, μέσω της οποίας συγκροτείται μια συγκεκριμένη και καλώς δομημένη θρησκευτική οντότητα.

Με την άποψη αυτή συμφωνεί και ο Manly Hall, βαθύς γνώστης της Εσωτερικής Αστρολογίας και πεισμένος για την αποτελεσματικότητά της, ο οποίος αναφέρει στο ενδιαφέρον βιβλίο του «The Philosophy of Astrology» (1990) σχετικά:

«Η Αστρολογία χωρίζεται σε δύο ξεχωριστές επιστήμες την Εσωτερική και Εξωτερική Αστρολογία. Η εσωτερική επιστήμη της Αστρολογίας ασχολείται με τα μυστήρια του ίδιου του κόσμου, με την πνευματική, διανοητική, ηθική και φυσική χημεία του κόσμου. Η εσωτερική Αστρολογία είναι «θρησκεία» στο βαθμό που αποκαλύπτει την ανατομία και την ψυχολογία του Θεού. Είναι «φιλοσοφία» στο βαθμό που αναλύει τη λογική της ύπαρξης και τις διανοητικές και ηθικές σχέσεις ανάμεσα στα πράγματα... Η Αστρολογία είναι κάτι περισσότερο από τέχνη ή επιστήμη. Είναι το όραμα των πραγματικοτήτων που περιλαμβάνει μια φιλοσοφική πεποίθηση σχετικά με την ουσία του κόσμου. Είναι μια «θρησκεία» γιατί, από όλες τις επιστήμες, είναι η μόνη που επιχειρεί να ανακαλύψει τις πνευματικές, νοητικές, και ηθικές δυνάμεις που περιέχονται μέσα στις ακτίνες ενέργειας»

Ομοίως είναι ενδιαφέρουσα η δήλωση του Manly Hall, καταγεγραμμένη στο ίδιο βιβλίο, που στηρίζει την προσωπική μας άποψη ότι η Αστρολογία δεν έχει καμία σχέση με τις Θετικές Επιστήμες, άρα και με την Αστρονομία: **«Η Αστρολογία δεν μπορεί να αποδειχθεί επιστημονικά, παρά μόνο όταν η ίδια η επιστήμη αποκτήσει επίγνωση των υπερφυσικών κόσμων και τις επιδράσεις τους πάνω στις τάξεις της υλικής ζωής».**

Οι προηγούμενες απόψεις του Manly Hall, ενός από τους διαπρεπέστερους διδασκάλους της Αστρολογίας, επιβεβαιώνουν και επικυρώνουν τις διατυπωθείσες προσωπικές μας απόψεις για τη σχέση Θεολογίας και Αστρολογίας.

Ιουδαϊσμός και Αστρολογία

Διατυπώνοντας τις προηγούμενες απόψεις, σε σχέση με την Αστρολογία, μας γεννήθηκαν δύο βασικά ερωτήματα τα οποία όμως αποτελούν τις δύο όψεις του ίδιου νομίσματος.

1. Αποτελεί άραγε η Αστρολογία ένα ξεχωριστό θεολογικό σύστημα, ανεξάρτητο των άλλων, γνωστών θρησκευτικών συστημάτων;

2. Μπορεί να εξηγηθεί η χρησιμοποίηση, κατ' αποκλειστικότητα εβραϊκών λέξεων και όρων στα κείμενα της Εσωτερικής Αστρολογίας, (π.χ. *Ερές, Αδαμά, Χαραβχά, Σιγιά, Γιαβασά, Αρκά, Τεβχέλ, Χελέδ, Ουιλόν, Ρακιά, Σεκαχίμ, Ζεβχούλ, Μαόν, Μακχόν, Αραβχόθ*);

Η απάντηση είναι ότι: *«Η Εσωτερική και Γενέθλια Αστρολογία, όπως και η θεωρία των καρτών Ταρό, δεν συγκροτούν ένα ανεξάρτητο θεολογικό σύστημα αλλά μέρος, της άγραφης εσωτερικής διδασκαλίας της Εβραϊκής Καμπαλά, η οποία με τη σειρά της αποτελεί μέρος της Ιουδαϊκής προχριστιανικής θρησκείας»* (Dr Ζεράρ Ανκώς: «Παπύς Καμπαλά», εκδόσεις Πύρινος Κόσμος, Αθήνα 1991).

Καθολική Εκκλησία και Αστρολογία

Κάνοντας μια περιήγηση στις ιστορικές ρίζες της Αστρολογίας, θα διαπιστώσουμε την τεράστια συμβολή της Καθολικής Εκκλησίας στη γιγαντιαία

εξάπλωση των αστρολογικών ιδεών στον λεγόμενο δυτικό κόσμο. Η ιστορική διαδρομή αυτής της σύνδεσης είναι πολύ ενδιαφέρουσα, επειδή όμως ξεφεύγει από τα πλαίσια της μελέτης μας, θα αναφέρουμε μόνο κάποια στοιχεία.

Ενας από τους πρώτους υποστηρικτές της Αστρολογίας υπήρξε ο φραγκισκιανός μοναχός Ρογήρος Βάκων, ο οποίος αργότερα, λόγω άλλων ανεξάρτητων επιστημονικών μελετών του, θεωρήθηκε σαν ένας από τους πατέρες της σύγχρονης επιστήμης.

Η πραγματική όμως ταύτιση μεταξύ Αστρολογίας και Καθολικής Εκκλησίας επετεύχθη από τους δομικανούς μοναχούς, μέσω των εξεχόντων μελών της μοναστικής τάξης, του Αλβέρτου του Μέγα της Κολωνίας και του μαθητή του Θωμά του Ακινάτη.

«Ολα όσα παράγει η φύση και η τέχνη», έγραψε ο Αλβέρτος ο Μέγας, «κινούνται από ουράνιες δυνάμεις». Ο Θωμάς ο Ακινάτης συμπλήρωσε: «τα ουράνια σώματα είναι η αιτία όλων όσων συμβαίνουν σ' αυτόν τον υποσελήνιο κόσμο».

Όπως αναφέρεται στον τόμο του TIME-LIFE «Η αλήθεια για την Αστρολογία»: «Περί το 1500 μ.Χ. οι πάπες συμβουλευόνταν τους αστρολόγους με όλο το ζήλο ενός κοσμικού κυβερνήτη. Το ενδιαφέρον των παπών δεν περιορίστηκε στην απρόσωπη φυσική Αστρολογία, αλλά εστίασαν την προσοχή τους στη γενέθλια, την εκλογική και την ωριαία αστρολογία, αφού μ' αυτόν τον τρόπο πίστευαν ότι θα μάθουν την προσωπική τους τύχη».

Η παπική και βασιλική εξουσία αντάμειβε τους αστρολόγους πλουσιοπάροχα. Αυτός όμως που γοητεύτηκε από την Αστρολογία περισσότερο από όλους τους πάπες της Ρώμης ήταν ο Παύλος ο Γ', επικεφαλής της Καθολικής Εκκλησίας κατά τη διάρκεια της Αντιμεταρρύθμισης.

Με την άνοδο του Παύλου Γ' στον παπικό θρόνο, έφτασε στο Βατικανό ο προσωπικός αστρολόγος του Λουκάς Γκουάρικο, τον οποίο αργότερα ο πάπας έχρισε επίσκοπο. Τον χειροτονηθέντα επίσκοπο Λουκά Γκουάρικο ο πάπας αντικατέστησε με κάποιον άλλο αστρολόγο τον Μάριο Αλτέριο.

Το Βατικανό όμως ανέδειξε μια ολόκληρη σειρά αστρολόγων παπών όπως: ο Σιλβέστρος Β', ο Ιωάννης Κ', ο Ιωάννης ΚΑ', ο Σίξτος Δ', ο Ιούλιος Β', ο Αλέξανδρος Δ', ο Λέοντας Ι', ο Παύλος Γ', ο Κλήμης Ζ', ο Κάλιξτος Γ' κ.ά.

Την τυφλή πίστη της Καθολικής Εκκλησίας στις αστρολογικές δοξασίες μαρτυρούν οι διώξεις των αστρονόμων εκείνης της περιόδου, όπως των Τζιορντάνο Μπρούνο, Νικόλαου Κοπέρνικου, Γαλιλαίου και πολλών άλλων, από την καθολική Ιερή Εξέταση. Η δίωξή τους οφειλόταν στο γεγονός ότι υποστήριζαν ορθές μεν αστρονομικές απόψεις, όπως η ηλιοκεντρική θεωρία, αντίθετες δε προς τις βασικές αστρολογικές δοξασίες, άρα και προς το χριστιανικό δόγμα το οποίο τότε τις είχε ενσωματώσει.

Την ταύτιση της Ρωμαιοκαθολικής Εκκλησίας με την Αστρολογία μπορούμε να διαπιστώσουμε, εκτός των άλλων, από την παρουσία πλήθους αστρολογικών παραστάσεων σε πάρα πολλούς παλαιούς καθολικούς ναούς όπως, τον ναό της Σάρτρ, την εκκλησία της Γκροπίνια, το Αββαείο Βεζέλεϋ και τη μητρόπολη της Αμιένης στη Γαλλία, καθώς και το βαπτιστήριο της Πάρμα στην Ιταλία.

Οι Αστρολογικές προφητείες

Σύμφωνα με την επικρατούσα «κλασική» επιστημονική άποψη, ένα φαινόμενο καταχωρείται ως επιστημονικό εάν, εκτός των άλλων, πληροί τους επόμενους τρεις βασικούς όρους:

1. Να υπακούει σε συγκεκριμένους, γνωστούς και επιστημονικά εκφρασμένους φυσικούς νόμους.
 2. Να είναι γνωστές οι φυσικές συνθήκες κάτω από τις οποίες το φαινόμενο αυτό δημιουργείται και εξελίσσεται και τέλος
 3. Να μπορεί νά αναπαράγεται κατά βούληση, ανεξαρτήτως τόπου και χρόνου, εάν εξασφαλισθούν οι αναγκαίες αρχικές φυσικές συνθήκες.
- Ταυτόχρονα όμως, η σύγχρονη επιστημονική θετική σκέψη, είναι πεπεισμένη ότι γνωρίζει μόνο ένα απειροελάχιστο μέρος του συνολικού φυσικού συμπαντικού νόμου, τον οποίο και εκφράζει, ενώ παραμένει γι' αυτήν ασύλληπτος, προς το παρόν, ένας απέραντος ωκεανός γνώσης. Για τον λόγο αυτό δεν απορρίπτει γεγονότα και φαινόμενα τα οποία, όπως αποδεικνύεται μέσω της επιστημονικής πειραματικής διαδικασίας, μπορούν μεν να συμβούν, όμως προς το παρόν, λόγω ανθρώπινης επιστημονικής αδυναμίας και άγνοιας, δεν πληρούν τους προηγούμενους όρους στους οποίους θα πρέπει να υπακούει ένα επιστημονικό φαινόμενο. Ως παράδειγμα μπορούμε νά αναφέρουμε την τηλεπάθεια.
- Το σύνολο των προηγούμενων φαινομένων συγκροτούν, σύμφωνα με την επιστημονική άποψη, το περιεχόμενο της μεταφυσικής.

Επιστημονική πρόβλεψη

Ως επιστημονική πρόβλεψη θεωρούμε την προαναγγελία ή την αναμονή κάποιου φαινομένου ή γεγονότος, που αποτελεί απόρροια της σαφούς γνώσεως, των φυσικών αιτιών και συνθηκών που συντελούν στη γέννηση, την εξέλιξη ή την περιοδική επανάληψη του φαινομένου αυτού. Η έννοια της επιστημονικής πρόβλεψης είναι στενά συνδεδεμένη με την έννοια της επιστημονικής απόδειξης. Αποδεικνύω επιστημονικά σημαίνει ανακαλύπτω τους νόμους της φύσης που οδηγούν τα φαινόμενα στο νά δρουν έτσι και όχι αλλιώς. Σημαίνει, ότι μπορώ νά περιγράψω τους νόμους αυτούς μαθηματικά και φυσικά, και μέσω της βαθιάς γνώσης των επαναλαμβανόμενων ρυθμών εξέλιξής τους, ότι μπορώ επιπλέον νά προβλέπω την εκάστοτε έκφρασή του μέσα στον χώρο και τον χρόνο.

Προφητεία

Ως προφητεία θεωρούμε την προσπάθεια πρόβλεψης γεγονότων ή φαινομένων, χωρίς νά δίνεται συγχρόνως καμία επιστημονική εξήγηση των αιτιών ή των συνθηκών, από τις οποίες συνάγεται αυτό το είδος της πρόβλεψης.

Στις περισσότερες περιπτώσεις, η προφητεία είναι απόρροια μεταφυσικών, αποκρυφιστικών, ή θεολογικών δογμάτων. Η αλήθεια, όμως αυτών έχει σχέση με κάποιο είδος θεολογικής, ή μεταφυσικής πίστης, γεγονός που είναι αναφαίρετο δικαίωμα και ψυχική ανάγκη του ανθρώπου.

Μετά όλα τα προηγούμενα γίνεται εμφανές ότι η Αστρολογία δεν επεξεργάζεται «φυσικά φαινόμενα» ούτε προσπαθεί να «προβλέψει επιστημονικά», αλλά μάλλον να προφητεύσει μελλοντικά ή παρελθόντα γεγονότα, μέσω μιας σειράς θεολογικών ή μεταφυσικών θέσεων και πρακτικών οι οποίες ουδεμία σχέση έχουν με το περιεχόμενο των Θετικών Επιστημών.

Βιβλιογραφία

Στράτος Θεοδοσίου και Μάνος Δανέζης: «*Στα Ιχνη του Ι.Χ.Θ.Υ.Σ*», εκδόσεις Δίαυλος, Δεκέμβριος 2000 (υπό έκδοση)